

Osman Gazi'den Sultan Vahidüddin Han'a

Osmanlı Tarihi

3

Osman Gâzi'den Sultan Vahîdüddîn Han'a

Osmanlı Tarihi

3

Ömer Faruk YILMAZ

CAMLICA

İstanbul 2016

Kisaltmalar

---

a.e.	: Aynı eser
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.mlf.	: Aynı müellif
AÜ	: Ankara Üniversitesi
a.y.	: Aynı yer
AY	: Arapça yazmalar
b.	: Bin, İbn
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
bibl.	: Bibliyografya
bk.	: Bakınız
bl.	: Bölüm
bs.	: Basım, baskı, tab'
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DTCF	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
ed.	: Editör
Ed. Fak.	: Edebiyat Fakültesi
Evr.	: Evrak (Arşiv)
Far.	: Farsça
Fas.	: Fasikül
Fr.	: Fransızca
FY	: Farsça yazma
HH	: Hatt-ı Hümayûn
H.	: Hicrî
hak.	: Hakkında
hk.	: Hüküm
Hz.	: Hazret-i
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
Kar.	: Karton (Başbakanlık Arşivi)
Ks.	: Kısım (Başbakanlık Arşivi)
Ktb.	: Kütüphâne
M.Ö.	: Milattan önce
M.S.	: Milattan sonra
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
nr.	: Numara
nşr.	: Neşreden
s.	: Sahife
sy.	: Sayı
T	: Türkçe
TİEM	: Türk ve İslam Eserleri Müzesi
TOEM	: Tarih-i Osmânî Encümeni Mecmuası
Trc.	: Tercüme, tercüme eden
TSM	: Topkapı Sarayı Müzesi
TSMA	: Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TY	: Türkçe yazmalar
VGMA	: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi
vr.	: Varak (yazma eserler için)
vd.	: Ve devamı
Zrf.	: Zarf (Başbakanlık Arşivi)

İçindekiler

İçindekiler	5
Takdim	13
Sultan İkinci Selim Han	17
Sultan İkinci Selim Han'ın Osmanlı Tahtına Cülûsu	17
Yeniçeri Hâdiseleri	21
Sultan İkinci Selim Han'ın İlk İcrâatı	26
Sultan İkinci Selim Han'ın Yabancı Devlet Elçilerini Kabul Etmesi	28
Zeydiler ve Yemen Meselesi	33
Osmanlı Ordusunun Sumatra Seferi	38
Don-Volga Nehirleri'nin Birleştirilmesi Teşebbüsleri ve Astırhan (Ejderhan)Seferi	40
Kıbrıs Adası'nın Fethi	45
Sultan İkinci Selim Hân'ın Rus Çarı IV. İvan'a Mektubu	53
İnebahtı (Lepanto) Deniz Muhârebesi	54
Venedik Cumhuriyeti'nin Sulh İstemek Mecburiyetinde Kalması	59
Kırım Hanı Devlet Giray'ın Moskova'ya Girmesi	59
Boğdan İsyanının Bastırılması	61
Sultan İkinci Selim Han'ın Lehistan'a Kral Tâyin Etmesi	62
Akdeniz Hâkimiyeti ve Tunus'un İtâat Altına Alınması	65
Sultan İkinci Selim Han'ın Vefâtı ve Şahsiyeti	68
Ebussuûd Efendi	78
Duraklama Devri mi?	84
Sultan İkinci Selim Han'ın Annesi Hürrem Sultan (1506-1558)	84
Sultan İkinci Selim Han'a Muasır Yabancı Devlet Adamları (1566-1574)	89
Sultan İkinci Selim Han Devri Kronolojisi	90
Sultan Üçüncü Murad Han	93
Sultan Üçüncü Murad Han'ın Osmanlı Tahtına Cülûsu	95
Feridun Bey'in Münşeât Kitabını Sultana Takdim Etmesi	97
Osmanlı-Venedik Muâhedesinin Yenilenmesi (8 Ağustos 1575)	99
İran'dan Tokmak Han'ın Gelmesi	99
Şâir Âgehî'nin Vefâtı	101

Osmanlı-Avusturya Anlaşmasının Yenilenmesi (1 Ocak 1577)	103
Rasathanenin Kurulması ve Takiyyüddîn Râsîd	104
Osmanlı-Lehistan Anlaşmasının İmzası ve Osmanlı'nın Kuzey Siyaseti (30 Temmuz 1577)	109
Vezir Piyâle Paşa'nın Vefâtı (21 Ocak 1578)	114
Kânûnî Sultan Süleyman'ın Kızı Mihrimâh Sultan'ın Vefâtı (25 Ocak 1578 Cumartesi)	120
Lala Mustafa Paşa'nın Şirvan Ve Gürcistan Seferi	121
Fas'ta Portekizlilere Karşı "Vâdi's-Seyl" Zaferi ve Portekiz Kralı'nın Maktul Düşmesi (4 Ağustos 1578 Pazartesi)	133
Özdemiroğlu Osman Paşa'nın Çıldır Zaferi (9 Ağustos 1578 Cumartesi)	136
Koyungeçidi Zaferi (9 Eylül 1578)	140
Dağistan'daki Kumuk Şamhalı'nın Tâbiyet ve İtâati (16 Ekim 1578)	141
Gürcistan'daki "İmerethi" Krallığıyla "Guria" Prensiğinin İtâati (11 Kasım 1578)	142
Osmanlı-İngiliz Ticârî ve Siyâsî Münâsebetlerinin Başlaması (Mart 1579)	142
Özdemiroğlu Osman Paşa'nın Şamahı Zaferi Ve Müteâkip Hâdiseler	145
Sokullu Mehmed Paşa'nın Vefâtı ve Şahsiyeti	151
Sakal Tıraş Edilince Daha Gür Çıkar, Kesilen Kol İse Yerine Gelmez	163
Doğu Seferlerinin Devam Etmesi	166
Lala Mustafa Paşa'nın Vefâtı	166
Fransa'ya Üçüncü Kapitülâsyonun Verilmesi (6 Temmuz 1581)	172
Ferhad Paşa'nın İran Seferi (28 Mart 1583 Pazartesi)	174
"Meş'ale Muhârebesi" ve Özdemiroğlu Osman Paşa'nın Büyük Zaferi (11 Mayıs 1583 Çarşamba)	174
Kırım Hânı İkinci Mehmed Giray'ın Azli ve Kırım Meselesi (24 Nisan 1584)	178
Osmanlı-Venedik Münâsebetleri	184
Özdemiroğlu Osman Paşa'nın İran Seferi ve Vefâtı	187
İran Seferinin Devam Etmesi	194
Yeniçerilerin İsyânı (2 Nisan 1589)	198
Osmanlı-Rus Münâsebetleri	198
Kılıç Ali Paşa'nın Vefâtı	200

Osmanlı-Özbek Hanlığı Münâsebetleri	204
Sakarya-Sapanca-Izmit Körfezi Kanalının Açılması Hakkında Ferman (6 Mart 1591 Çarşamba)	205
Osmanlı - Avusturya Harpleri	207
Avusturya İmparatoru'nun İstanbul Elçisine Haracın Kesildiğini Tebliğ Etmesi (Ekim 1592)	207
Sipâhilerin İsyânı	208
Şâir Ahdî'nin Vefâtı	210
Kulpa Mağlubiyeti ve Osmanlı-Avusturya Muharebelerinin Başlaması	211
Veszprim İle Palota'nın Fethi ve Istolni Belgrad Mağlubiyeti	216
Düşmanın Estergon ve Hatvan'ı Muhasarası ve Osmanlı Ordusunun Başarıları	217
Bosna Beylerbeyine Hüküm ki	220
Avusturya Harpleri Sırasında Haçlı İttifakı Kurulması ve İsyânlar	221
Sultan Üçüncü Murad Han'ın Vefâtı	224
Sultan Üçüncü Murad Han'ın Haremeyn Hizmetleri	226
Sultan Üçüncü Murad Han'ın Şahsiyeti ve Devrinin Husûsiyetleri	232
Dünya Oturma Yeri Değildir	236
İstanbul'da Nüfus Sayımı Yapılması	241
Sultan Üçüncü Murad Han ve Hat Sanatı	244
Mîmâr Sinan	244
Sultan Üçüncü Murad Han'ın Annesi Nûr-Bânû Sultan (1530-1583)	254
Sultan Üçüncü Murad Han'a Muasır Yabancı Devlet Adamları (1574-1595)	257
Sultan Üçüncü Murad Han Devri Kronolojisi	258
Sultan Üçüncü Mehmed Han	
Sultan Üçüncü Mehmed Han'ın Osmanlı Tahtına Cülûsu	265
Eflak Seferi ve Osmanlı Ordusunun Yenilgisi	267
Lala Mehmed Paşa'nın Vefâtı	270
Koca Sinan Paşa'nın Vefâtı	271
Sultan Üçüncü Mehmed Han'ın Eğri Seferi	272
Haçova Meydan Muharebesi ve Osmanlı Zaferi	274
Yeni Câmi'nin Temeli Atıldı	286

Seferde Bir Derviş: Ali Dede Bosnavî	289
Yanikkale (Raab Kalesi)'Nin Düşman Eline Geçmesi ve Müteakip Hadiseler . . .	289
Hoca Sâdeddin Efendi'nin Vefâtı	293
Bâkî'nin Vefâtı	295
Kaniye'nin Muhâsarası ve Fethi (22 Ekim 1600)	301
Kaniye Kahramanı Tiryaki Hasan Paşa	303
Kaniye Müdâfaası (18 Kasım 1601)	305
Tiryaki Hasan Paşa'nın Bir Nutku	308
Avusturya Harpleri	311
Anadolu İsyânları	312
Osmanlı-İran Münâsebetleri	316
Sultan Üçüncü Mehmed Han'ın Vefâtı ve Şahsiyeti	318
Sultan Üçüncü Mehmed Han Gâzi'nin Saltanat Devri Hakkında	322
Sultan Üçüncü Mehmed Han'ın Annesi Safiye Sultan (1550-1605)	326
Sultan Üçüncü Mehmed Han'a Muasır Yabancı Devlet Adamları (1595 - 1603)	327
Sultan Üçüncü Mehmed Han Devri Kronolojisi	328
Sultan Birinci Ahmed Han	
Sultan Birinci Ahmed Han'ın Osmanlı Tahtına Cülûsu	333
İran ve Avusturya Harpleri	336
Estergon'un Muhâsarası ve Fethi	339
Büyük Avusturya Akını (18 Ekim 1605)	340
Vezirozam Lala Mehmed Paşa'nın Vefâtı ve Kaptân-ı Deryâ	
Derviş Mehmed Paşa'nın Sadâreti	342
Zitvatoruk (Sitvatorok) Muâhedeşi	344
Celâli İsyânları	346
Türkiye'ye İlk Tütün İthâli (1605/1606)	348
İran Harpleri	349
Şark Serdârı Cağaloğlu Yusuf Sinan Paşa	351
Ferhâd Paşa'nın Vefâtı Kuyucu Murad Paşa'nın Serdarlığı	353
İçki Yasağı Emrinin Çıkarılması	357
Donanmanın Malta ve Trablusgarp Seferine Hareketi (13 Mayıs 1614 Salı) . . .	360

Erdel Meselesinin Halli (1 Temmuz 1614)	361
Donanmanın Malta Akını ve Sefer Dayı'nın İdâmı (6 Temmuz 1614)	362
Kazakların Sinop Baskını ve Tenkileri	363
Erivan Muhasarası	364
Bosna Valisi İskender Paşa'nın Boğdan Seferine Hareketi Ve Muvaffakiyetleri (17 Nisan 1616)	368
Osmanlı - Lehistan Sulhu (27 Eylül 1617)	368
Sultanahmed Câmii'nin İbâdete Açılması	370
Sultan Birinci Ahmed Han'ın Vefâtı ve Devrinin Husûsiyetleri	375
Sultan Birinci Ahmed Han'ın Haremeyn Hizmetleri	380
Sultan Birinci Ahmed Han'ın Saltanat Devri Adâlet Hayatı	383
Ramazan-ı Şerîf'te Mahya Kurulması	384
Sultan Birinci Ahmed Han'ın Annesi Handân Vâlîde Sultan (1574-1605)	386
Denizler Kahramanı Bir Reis: Koca Murâd Reis	387
Sultan Birinci Ahmed Han'ın Bir Mûnâcâtı	391
Sultan Birinci Ahmed Han'a Muasır Yabancı Devlet Adamları (1603-1618)	395
Sultan Birinci Ahmed Han Devri Kronolojisi	396
Sultan Birinci Mustafa Han	
Sultan Birinci Mustafa Han'ın Osmanlı Tahtına Cülûsu	401
Sultan Mustafa Han'ın İkinci Defa Tahta Cülûsu	403
Âsilerin Cezalandırılması	403
Sultan Birinci Mustafa Han'ın Şahsiyeti ve Vefâtı	409
Sultan Birinci Mustafa Han Devri Kronolojisi	415
Sultan İkinci (Genç) Osman Han	
Sultan İkinci Osman Han'ın Osmanlı Tahtına Cülûsu	419
İran İle Anlaşma Yapılması	421
Osmanlı Donanmasının Akdeniz Seferi ve İtalya'ya Asker Çıkarması	423
Osmanlı - Lehistan Muhârebesi	423
Suların Üstünde Yürüyen İstanbullular	424
Hotin Seferi	432
İslâhat Teşebbüsleri	439

Sultan Osman Han'ın Hacca Gitmek İstemesi	440
Sultan Osman'ın Tahttan İndirilmesi ve Katli	445
Sultan Osman Han Mersiyesi	454
Türkiye'de İlk Bend (Baraj)	458
Hatîce Mâhfîrûze Vâlide Sultan (1590-1620)	459
Sultan İkinci Osman Han'a Muasır Yabancı Devlet Adamları (1617-1623)	460
Sultan İkinci Osman Devri Kronolojisi	460
Sultan Dördüncü Murad Han	
Şehzâdeliği ve Tahta Cülûsu	465
Bağdad'ın Elden Çıkması ve Bekir Subaşı	468
Hafız Paşa'nın Serdarlığı ve Bağdad Muhasarası	470
Anadolu İsyanları ve Abaza Mehmed Paşa Meselesi	473
Cennetoğlu İsyanı	477
Hüsrev Paşa'nın Bağdad Seferi	477
Sultan Murad Han'ın Zorbaları Bertaraf Etmesi ve Düzeni Kurması	479
İstanbul Yangını	495
Şeyh Aziz Mahmûd Hüdâyi Hazretlerinin Vefâtı	496
İran'ın Anadolu'daki Faaliyetleri	503
Sultan Murad Han'ın Islâhâtı	504
Lehistan Meselesi	505
Revan Seferi	505
Revan'ın İran Şahı Tarafından Tekrar İşgâli	509
Sultan Murad Han'ın Bağdad Seferi	512
Genç Osman Destânı	518
Zafer Hâtırası Bağdad Köşkü	522
Osmanlı-Venedik Münâsebetleri ve Savaş İlanı	524
Sultan Dördüncü Murad Han'ın Vefâtı ve Şahsiyeti	527
Lagarî Hasan Çelebi Meselesi	538
Sultan Dördüncü Murad Han'ın Saltanat Devri Hakkında	540

Sultan Dördüncü Murad Han ve Hat Sanatı	541
Mâhpeyker Kösem Vâlide Sultan (Vefâtı 2 Eylül 1651)	541
Sultan Dördüncü Murad Han'a Muasır Yabancı Devlet Adamları (1623-1640)	547
Sultan Dördüncü Murad Han Devri Kronolojisi	548
Kaynaklar	551

Osmanlı Padişahları

Takdim

Osmanlı Devleti, şüphesiz ki, târihte yer alan en büyük devletlerden biridir. Osmanlıların kurduğu medeniyet İslâm inanç ve itikadına dayanıyordu. Denilebilir ki, İslâm Medeniyeti'nin dünya hâkimiyetini Osmanlılar temsil etmişlerdir.

Osmanlı'yı tanımak ve anlamak, siyâsî ve askerî târihinin yanında, içtimâî, iktisadî, hukûkî, idârî teşkilât ve medeniyet târihini; maârif, din, tasavvuf ve fikir hayatının husûsiyetlerini de bilmekle mümkün olur.

Halbuki, Osmanlı hakkında bilinenler, bilinmesi gerekenler yanında çok azdır. Çünkü arşiv vesikalarının henüz çok az kısmı tasnif edilebilmiş, kütüphanelerde bulunan çok sayıda eser de henüz bütün teferruatıyla istifâdeye arz edilememiştir.

Şurası da sevindiricidir ki, bugün Osmanlı târihinin çeşitli devirlerine âit araştırmalar artarak devam etmekte, her gün yeni vesikalar bulunmakta ve birçok mesele açığa çıkarılmaktadır.

Bu eser hazırlanırken yeni vesika ve araştırmalardan da mümkün olduğu kadar istifâde edilmiştir. Görmek imkânını bulamadığımız kaynaklar ve yeni araştırmalar da mutlaka vardır. Fakat bu hal, hiçbir istisnası olmamak şartıyla her müellif ve her telif eser için bahis mevzuudur. Burada en mühim Osmanlı târihi kaynaklarının yazma ve basmalarından, mümkün olabileceği kadar arşiv vesikalarından ve telif eserlerden istifâde edilmiştir.

“Osman Gâzi'den Sultan Vahîdüddîn Han'a Osmanlı Târîhi” ismini verdiğimiz bu eser, siyâsî ve askerî hâdiseleri kronolojik olarak anlatmakla beraber, kısa da olsa ictimâî hayat, ilmiye ve teşkilât mevzularını da ihtivâ etmektedir. Esere, Anadolu Selçuklu Devleti târihinin kısa bir hülâsası ile giriş yapıldı. Moğol istilâsı ile başlayan beylikler devri ve Osmanlı Beyliği'nin kuruluşunu hazırlayan sebepler kaydedildi. Ertuğrul Gâzi'den itibaren sıra ile her pâdişâh devrinin vukûatı yer aldı.

Padişahların hayatları, yetişmeleri, şahsiyetleri, devirlerinin vukûatı, meşhûr kişilerin hayatları ve vefâtları, pâdişâhların ve vâlîde sultanların hayır eserleri, hizmetleri, yabancı devletlerle münâsebetleri, devirlerindeki yabancı devlet adamları ve en sonunda da kısa kronolojileri yazıldı. Hâdiseler anlatılırken mevzularla alâkalı çeşitli menkıbelere de yer verildi.

Yapılan iktibaslar dipnotlarla gösterildi. Metinler harita ve resimlerle desteklendi. Osmanlı Devleti resmî kıyâfetleri hakkında okuyucularımızın bilgisi olması maksadıyla metinlerin arasına Osmanlı kıyâfet resimleri konuldu.

Bu vesîle ile muhteşem târimimizin altı buçuk asrını ihtivâ eden “Osman Gâzi’den Sultan Vahîdüddîn Han’a Osmanlı Târîhi”nin okuyucularımıza faydalı olması en hâlisâne temennimizdir.

ÇAMLIÇA

İstanbul 2016